

بررسی ساختاری طاق کرمانی و مقایسه تطبیقی آن با انواع شیوه های اجرای طاق در دوران اسلامی

دکتر اسماعیل ضرغامی^۱، امیر مسعود دباغ^۲، محمود رضا مخبری قمشه ای^۳*

^۱ دانشیار، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران، ایران.

^۲ دکتری معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران.

چکیده

تاریخ پیدایش طاق ها به زمانی بر می گردد که انسان به دنبال سرپناهی برای زندگی و امنیت می گشت. انسان در این زمان دریافت که با گذاشتن سنگ های تخت و بزرگ بر روی یکدیگر و بر روی پایه های سنگی سر پناهی نه چندان بزرگ را برای خود بسازد. اوج استفاده از این هنر و به کارگیری طاق ها و گنبدها، به دوران ساسانیان می رسد. در این دوره بناها با ایوان های بلند و پوشش های گنبدی کوتاه و بلند و با مهارت خاص معماران آن زمان ساخته می شد. امروزه، نیز در معماری جدید، به کارگیری شیوه های معماری سنتی هم چنان رونق داشته و از انواع آن در ساخت نماهای بیرونی، نعل درگاه بالای درها و پنجره ها، ایوان ورودی مساجد و شبستان ها و ... استفاده می گردد. گستردگی انواع طاق های ایرانی از لحاظ فرم و ارتباط مستقیم نحوه عملکرد نیروها با چگونگی فرم هندسی در این طاق ها سبب می گردد، نیاز به نگرشی مستقل در تعریف انواع طاق احساس گردد که تمامی موارد را از نظر فرم هندسی در برگیرد. یکی از طاق هایی که از نظر غافل مانده و در معماری ایرانی دیده می شود، طاق کرمانی می باشد که به طاق طبیعی صومعه معروف شده است. آنچه در این پژوهش به آن پرداخته می شود معرفی انواع طاق ها و مقایسه آن با طاق کرمانی (صومعه ای) که یکی از انواع طاق آهنگ است، می باشد. همچنین در این پژوهش ویژگی های عملکرد معماری و ریشه ها و نمونه های طاق کرمانی و رفتار های سازه ای آن نیز مورد مطالعه قرار می گیرد. در این پژوهش به منظور پیشبرد اهداف، روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و قیاسی به کار گرفته شده است و روش جمع آوری اطلاعات از نوع مطالعه اسنادی و کتابخانه ای و مشاهدات میدانی می باشد که با استفاده از تحلیل محتوای کیفی به تجزیه و تحلیل اطلاعات دریافتی مبادرت می گردد.

کلمات کلیدی: طاق، کرمانی، صومعه ای، قوس، پوشاننده

مقدمه

طرح مساله

گستردگی انواع طاق های ایرانی از لحاظ فرم و ارتباط مستقیم نحوه عملکرد نیروها با چگونگی فرم هندسی در این طاق ها سبب می گردد، نیاز به نگرشی مستقل در تعریف انواع طاق احساس گردد که تمامی موارد را از نظر فرم هندسی در برمی گیرد. یکی از طاق هایی که از نظر غافل مانده و در معماری ایرانی دیده می شود، طاق کرمانی می باشد که به طاق طبیعی صومعه معروف شده است. این طاق از جنبه عملکردی و ساختاری بسیار به طاق آهنگ شباهت داشته و فقط در نوع